

17. Ницше Ф. Так говорил Заратустра. Избранные произведения. Кн. 1. / Ф. Ницше. – М.: Изд-во «Ситин», 1990. – 447 с..
18. Суздалева Ю.І. Винниченко В., Маєр-Абіх К. М.: компаративний підхід [Електронний ресурс] / Ю. І. Суздалева. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2009_20/Gileya20/F8.pdf
19. Чурсінова О. Наука і техніка у структурі та динаміці ноосфери за В. І. Вернадським: методологічний аспект [Електронний ресурс] / О. Чурсінова. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Filosofia/2007_578/08.pdf
20. Шарп Дж. От диктатуры к демократии. Концептуальные основы освобождения [Електронний ресурс] / Дж. Шарп. – Режим доступу: <http://psyfactor.org>.
21. Яницкий С. Американская □анд.□іт, сотрудничая с ЦРУ и НАТО, признается в работе на Ющенко / С. Яницкий. – 2000. – 11-17 февраля.- 2005.

А. Г. Волков (Мелитопольский государственный педагогический университет им. Б. Хмельницкого). *Політичні пристрасті і деформація ноосфери.*

В статье исследуется экзистенциальный аспект учения о ноосфере. В зависимости от влияния на состояние ноосферу разграничивается страсти созидания и разрушения. Предполагается, что если распространение □анд.□ приводит к воссозданию ноосферы, то вторая ее разрушению. Показывается обусловленность характера осмысления существования и состояния политического субъекта.

Политический субъект, власть, страсть творения.

О. Н. Volkov (Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytsky). *Political passion and deformation of noosphere.*

In the article the existential aspect of studies is investigated about a noosphere. Depending on influence on the state noosphere passion of creation and destruction is differentiated. It is assumed that if distribution of the first results in the recreation of noosphere, then second to her destruction. The conditionality of character of comprehension of existence and state of political subject is shown.

Political sub'ekt, power, passion of creation.

Надійшла до редакції 28.03.2013 з.

УДК 303.09:130.122

Ю.М. БРИЛО (аспірант)

Донецький національний технічний університет
bryloy@mail.ru

ПРОБЛЕМА ЛОКАЛЬНОЇ ДИСКРЕТНОСТІ ЦИВІЛОГЕНЕЗУ

В статті розглядаються основні аспекти проблеми локальної дискретності цивілогенезу на конкретних прикладах історії. Здійснюється філософський аналіз головних складових цивілізаційного «ядра» локальних цивілізацій. Аналізується історична спадковість як механізм збереження цивілізаційних смислів. Визначається специфіка їх внутрішнього ритму життя. Досліджується географічне ядро локальної цивілізації.

Дискретність цивілізації, занепад цивілізації, смислове ядро цивілізації

Проблема загибелі цивілізацій хвилює дослідників починаючи від античності і до сьогодення, протягом усієї світової історії, а особливо у її кризові моменти. Сучасні інтеграційні тенденції стимулюють новий виток таких дослі-

джені, адже саме вони можуть стати причиною загибелі більшості локальних цивілізацій. Що ж означає дискретність стосовно до конкретного соціально-історичного організму? Припинення фізичного існування локальної цивілізації внаслідок екологічної катастрофи, її знищення після воєнної навали? Чи коріння дискретності знаходяться у площині культурних досягнень народу?

Зазначене питання вельми актуальне сьогодні, хоча і не нове. У тій чи іншій мірі його досліджували усі прибічники цивілізаційної концепції історії від минулого до сучасного етапу її розвитку: О. Шпенглер, А.Дж. Тойнбі, В. Макніл, С. Хантінгтон, М. Мелко, Д. Уілкінсон, Л.М. Гумильов, Б.М. Кузик, Ю.В. Яковець, А.І. Липкін, М. Козин, Ю.В. Павленко та інші. Так, О. Шпенглер та А.Дж. Тойнбі внесли значний вклад у розробку схеми життєвого циклу локальних цивілізацій, виокремили головні ознаки чи симптоми дискретності (загибелі). Американський політолог С.Ф. Хантінгтон послідовно розвинув ідею дискретності життєвих шляхів окремих цивілізацій в межах теорії «зіткнення цивілізацій». Сучасний англійський історик У. Макніл вивів цивілізаційну дискретність на новий рівень глобального ойкуменічного цілого, що формується внаслідок глобальних контактів та взаємодії, при яких зникає феномен цивілізаційної автономності.

Мета статті полягає в дослідженні головних складових проблеми локальної дискретності цивілогенезу.

Дослідження локальної дискретності цивілогенезу передбачає аналіз мінливості чи трансформації генотипу окремої цивілізації. Цивілізаційне смислове ядро – багаторівневе. У ньому виокремлюються відносно самостійні прошарки технології, системи господарства, управління суспільством, високої культури. Взаємодія між усіма рівнями ядра сприяє стабільному розвитку цивілізації та забезпечує її унікальність та неповторність. Константою ядра є система цінностей та духовних смислів, те незмінне, що створює феномен локальності. Смислове ядро специфічне для певної цивілізації, характеризує її «обличчя» та формується в певний історичний момент часу. Воно складається на основі норм реального суспільства, однак пізніше перетворюється в систему ідеалів, канонізується [1, с. 58]. Таким чином, смислове ядро цивілізації - сукупність базових смислів, ідеалів, цінностей, що надають сенс людському життю.

Можна стверджувати, що цивілізаційна основа формується під впливом соціогенезу, культурогенезу та етногенезу. Цивілізація, як складний та багаторівневий феномен, має таку ж багатоскладну структуру, яка не може базуватися лише на одному факторі. Найбільш значущими константами є: норми, цінності, ідеали, які при цьому можуть бути як релігійного так і світського характеру. Однак неможна нівелювати значення самої етнокультурної спільноти (головного архітектора цивілізації), архетипів соціальності, духовності та інше.

Протягом усього життя цивілізації її внутрішня (чи локальна) континуальність підтримується завдяки історичній спадковості. Саме вона дозволяє зберегти минуле у теперішньому та майбутньому, актуалізує змістовне ядро цивілізації з ходом історії, перетворюючи усяку зміну в культурі на процес збереження цієї ж культури. Завдяки історичній спадковості забезпечується зв'язок у

часі. Фактично мова йде про механізм збереження цивілізаційних смислів протягом історії

Проблема дискретності цивілогенезу відряджає дослідника до внутрішнього ритму життя локальної цивілізації. Найбільш загально визнана схема циклу складається з трьох головних фаз: народження, висхідний розвиток та загибель. Змістовне ядро цивілізації, як і все її життя, підпорядковане зазначеним фазам внутрішнього циклу. Відтак, ядро цивілізації народжується разом з нею, однак ще не приймає завершеної форми. Виникнення цивілізації, головним чином може відбуватися двома шляхами: 1. як наслідок трансформації примітивного суспільства; 2. на руїнах загиблої цивілізації.

Першу групу деякі вчені називають «первинними», підкреслюючи тим самим безпосередній зв'язок зі станом первісності, коли становленню цивілізації не передувала цивілізаційна традиція. Більш того, давні цивілізації повинні були створювати її самі, долаючи первісність. Однак повністю ця первісність не зникла, а залишилась у свідомості людей та у житті суспільства. На такому шляху становлення цивілізаційне ядро має певні контури, які були закладені ще на до-цивілізаційній стадії суспільства. З народженням цивілізації воно стає більш усвідомлюваним, закріплюється у вигляді письмових текстів та набуває статус сакрального. Так, первісні землеробські спільноти намагалися знайти найбільш оптимальні для землеробства умови, якими стали долини крупних річок. Подальше зростання поселень виводить традиційну культури таких суспільств на новий рівень, коли долаються етнічні культури та виникають складні структури надобщинного рівня. Спільність природних умов призводить до формування єдиної культури та системи цінностей. Класичним прикладом таких цивілізацій можуть бути Месопотамська, Індійська, Китайська цивілізації.

У другому варіанті цивілізація отримує у «спадок» певний набір цінностей, однак у модернізованому та трансформованому вигляді. Саме їх трансформація стає головним фактором чи ознакою загибелі материнської цивілізації. Влучним прикладом є антична давньоримська цивілізація, яка започаткувала Західну та Східну християнські цивілізації.

На фазі висхідного розвитку продовжується подальша динаміка цивілізаційного ядра, коли воно набуває найбільш довершеної форми. Цивілізація сформувала свій унікальний образ, що базується на оригінальному поведінковому стереотипі самих суб'єктів цивілізації, її народу. Тут важливо визначитися з тлумаченням поняття зростання та його головними ознаками. У цьому питанні можна приєднатися до позиції А.Дж. Тойнбі [2], який вважав, що зростанням не може бути географічна експансія, технічний прогрес чи посилення влади над фізичним середовищем. Так, територіальне розширення цивілізації скоріше за все призведе до уповільнення росту чи навіть до його повної зупинки. Істинне зростання цивілізації, його ознаки слід шукати в царині її внутрішнього самовираження, у спроможності сублімувати та культивувати власні цінності. Локальна цивілізація знаходиться у фазі висхідного зросту доти, доки її смислове ядро чи генетичний код здатен бути джерелом нових форм духовності, нових видів соціальності та культури, але в межах смислового ядра.

На цьому етапі аналізу слід звернутися до історичних фактів. Влучний приклад можна запозичити з роботи сучасного вітчизняного вченого В.Г. Космини «Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу» [3], в частині аналізу Китайської цивілізації. Космина зазначає, що історію Китайської цивілізації можна відстежувати за збереженими письмовими джерелами починаючи лише з VIII ст. до н.е. Такими є, наприклад. «Чунь цю» («Весни і осені») – літопис царства Лу в період з 722 по 479 рр. до н.е. Різні «самоописи» та «сакральні документи» більш ранніх епох, насправді були дібрані й записані в середині I тисячоліття до н.е. під кутом зору нової, головним чином конфуціанської, традиції. За переказом, саме Конфуцій укладав «Ши цзин» («Книгу пісень»), «Шу цзин» («Книгу історії») і був автором «Чунь цю». Вищеназвані три книги разом з «І цзин» («Книгою перемін») та «Лі цзи» складають конфуціанське «П'ятикнижжя» - звід канонічних текстів, що в 136 р. до н.е. був визнаний базою для системи освіти та офіційної ідеології Китаю [3, с. 156].

Названі тексти виступають «...не тільки комунікативним відображенням процесів у китайському суспільстві щонайменше іньської та ранньоджоуської доби. Вони взагалі набагато століть вперед визначили контури загального смислового медіуму китайської культури, від окремих фрагментів котрого еволюціонували ті чи інші послідовності комунікацій» [3, с. 157]. В них закладено базові принципи релігійно-філософського світогляду китайської культури, створено картину цілісного світу, відображено ключові філософські категорії народної культури, культів предків та правителів, Неба, Землі, тобто зібрано все те, що визначило спрямованість розвитку Китайської цивілізації. За нашою методологічною схемою це і є ядро цивілізації, яке далі розвивалось та доповнювалось в межах даосизму, легізму, моїзму та конфуціанства. Нові історичні обставини вимагали все нових «комунікативних систем», але в межах «єдиної культурно-цивілізаційної матриці» [3, с. 160], заснованої на традиційній ціннісній базі.

Занепад цивілізації починається тоді, коли її ядру загрожують радикально нові, абсолютно несумісні з традиційними культурні елементи, що змінюють ціннісний апарат цивілізації. З втратою своєї «внутрішньої сили культурного розвитку», цивілізація починає вбирати елементи чужої соціальної структури, з якою вона має контакти. На стадії цивілізаційного розвитку базові елементи перебувають у взаємній «гармонії», тоді як в період занепаду – «в незгоді між собою». Загибель цивілізації знаменує перемогу нового над старим, інновації над традицією. Відхід від традиції приводить з плином часу цивілізацію до загибелі. При цьому одночасно загибель може означати факт нового народження. Таким чином, загибель цивілізації тісно пов'язана з самими причинами її народження, утворюючи тим самим замкнене коло.

Моменту остаточної загибелі цивілізації передуює фаза занепаду, криза, під час якої проявляються основні ознаки майбутнього можливого чи вже незворотного процесу. Таких криз у житті цивілізації може бути декілька. Сучасний російський вчений А.І. Липкін у статті «Духовне ядро» як системотворчий фактор цивілізації: Європа та Росія» [1], зазначає, що перша пережита Римом духовна криза «ядра» відбулась у зв'язку з розпадом громадянської спільноти, з її соціальною диференціацією. Перемога у Пунічних війнах та багатства, що хлинули в

Рим після неї, призвели до відособлення професійної армії, зростанню продажності як сенату, так і плебсу, появи некомпетентної «зграї», якою маніпулювали вмілі «політики» [1, с. 58]. Критерій «похвали народу» у вигляді пошани та слави, на який орієнтувався індивід, завис у повітрі: «похвала кого?». Формою усвідомлення цієї кризи є нарікання про «падіння нравів» та ідеалізація «чеснот прашурів». Подолання кризи відбувається шляхом перетворення реальних цінностей спільноти в ідеали «гідного мужа».

Кризова фаза у розвитку цивілізаційної системи – це історична неминучість. Однак подальша доля цивілізації залежить від того, наскільки вона здатна до реформ та перетворень у середині себе, залишаючись при цьому собою, не втрачаючи власного ідентифікаційного коду. За кризою може слідувати фаза оновлення, «другого дихання» чи її повна загибель, руйнування системи. Останнє проявляється у трансформації ціннісно-нормативного комплексу, ініціює розпад цивілізації, її поглинення іншою і т.д.

Таким чином, занепад цивілізації – це не одночасна дія, а тривалий процес, який складається зі стадії надламу, розкладу та загибелі цивілізації. Поміж надламом та остаточною загибеллю проходить інколи століття чи навіть тисячоліття. Влучний наприклад знаходимо в філософських побудовах А.Дж. Тойнбі: надлам єгипетської цивілізації відбувся у XVI ст. до н.е., а загинула вона тільки у V ст. н.е. Відтак, період між надламом та загибеллю охопив практично 2000 років «закаменілого існування». Та як би це довго не тривало, доля більшості цивілізації (однак не всіх) втілюється в її остаточної загибелі.

Однак чи є власне загибель цивілізації неминучим закономірним процесом розвитку Всесвіту та цивілізацій як її складових, чи це один з варіантів можливих сценаріїв його розвитку? Інакше кажучи, чи можна вважати дискретність цивілогенезу обов'язковим супутником історії, її детермінантою, чи це фінал не для кожної п'єси? Скоріше за все, рано чи пізно кожна цивілізація прийде до свого фіналу. Однак відповідь на це питання може бути тільки гіпотезою, а не аксіомою, інтуїтивною здогадкою, припущенням, а не емпірично доведеним фактом. Ця інтуїція базується на кінцевій природі самої людини, усього живого природного, а також явищ і процесів зі сфери соціокультурного. Таким чином, смертній людині важко уявити щось вічне штучне, створене самою людиною.

Якщо скінченність життєвого циклу цивілізації здається обов'язковою її характеристикою, то вимога проходження усіх трьох фаз цього циклу абсолютною не вважається. Не кожна локальна цивілізація проходить усі стадії життєвого циклу у повному обсязі розгортаючись у часі. Цикл у будь-який момент може бути перерваний під зовнішньою дією природних катастроф чи непосильних зіткнень з іншими культурами. Наприклад, життя квітучої мінойської цивілізації острова Крит було трагічно перервано (за однією з версій учених) виверженням діючого вулкану Санторин. Виверження датується 1645 р. до н.е. чи 1600 р. до н.е. по різним оцінкам. За потужністю виверження дорівнювалось семи балам та викликало гігантське цунамі. За підрахунками грецького вченого А. Галанопулоса енергія вулканічного вибуху у триста п'ятдесят разів перевищувала енергію вибуху атомної бомби, скинутої на Хіросиму.

У мінойців ще задовго до греків було розвинене ковальське ремесло, гончарна справа та плавка металів. В усьому мінойському мистецтві значне місце посідала тема пропорції та ряду «золотого перетину». До сих пір в науці існує точка зору, що вперше почала вивчати зв'язки природи та математики Піфагорійська школа, тобто греки. Однак це твердження здається помилковим, так як задовго до Піфагора (за три тисячі років до н.е.) учення про космос та закономірності «золотого перетину» знали мінойці. При будівництві архітектурних асамблей та живописних композицій вони використовували «золотий перетин». Ще одним доказом величі мінойської цивілізації є легендарний Лабіринт – багатопверховий місто-палац з широкими кам'яними сходами та колонами, примхливо вигнутими коридорами. Усі знахідки свідчать про далеко не кризову фазу у життєвому циклі, скоріше за все, мінойці знаходились на піку цивілізаційного розвитку, коли їх спіткала катастрофа.

Вітчизняний вчений О.К. Толпиго [4] запропонував більш «близький» приклад зупинених цивілізацій, чи «абортивних», за його власною назвою. «Варто сказати, що до таких «абортивних» цивілізацій можна б було, не силуючи надмірно схему Тойнбі, причислити українську» [4, с. 139]. Тут вчений зауважує, що не цивілізацію Київської Русі, яка недовго, а все ж таки «відбувалась» в історії, а саме ту культуру, що виникла в Україні XVI – на початку XVII ст., як відповідь на тиск західної, насамперед польської культури, намагання полонізувати Україну. Зазначена «можлива» цивілізація виявила себе у досягненнях козацтва та гетьманщини, у братствах та українському бароко. Однак вона так і не «відбулась», не витримала виклику, зовнішнього польського та російського тиску.

Таким чином, зійти з циклічної дистанції історії, не витримати її напруги може будь-яка цивілізація. Не виключається і можливість зворотного руху. «Цивілізації, історіями яких ми на сьогодні володіємо, суть об'єктивні реальності, всі з яких пройшли стадію становлення, більшість досягла також розквіту – через різний час та у різній мірі; деякі відчули надлам, а мало хто відчули і процес дезінтеграції, що завершився остаточною загибеллю» [2, с. 283].

Постає нове питання: а хто винен? На кому лежить відповідальність за долю цивілізації? Хто приймає те чи інше фатальне рішення в процесі цивілогенезу? На нашу думку, «відповідальність» за долю цивілізації несе її, так зване, соціальне ядро, «творча меншість» за термінологією А.Дж. Тойнбі. Останнє по суті є генетичним у тому аспекті, що воно відтворює ціннісну базу, смисловий фундамент цивілізації. Соціальне ядро складається з еліти, активних творчих носіїв ідеалів та цінностей локального соціоісторичного утворення на фоні цивілізаційної маси, так би мовити, соціальної «периферії».

Доля як соціального ядра, так і периферії взаємозалежні з долею самої цивілізації. З одного боку, ядро «керує» цивілізаційним поступом, а з іншого, вік його життя обмежується віком цивілізації. Звісно смерть ядра не означає припинення фізичного існування його елементів, а лише перехід на інший смисловий рівень буття. Відбувається це, коли соціальне ядро «зраджує» ідеали власної цивілізації – кардинально змінює орієнтири чи повністю відмовляється від них. Таким чином, соціальне ядро як елемент структури локальної цивіліза-

ції припиняє своє існування. Наприклад, так зникла Римська цивілізація. Історія знає приклади, коли одна цивілізація нищить ядро іншої. Так Західна цивілізація зруйнувала цивілізацію Інків у Латинській Америці.

Окрім свого смислового та соціального ядра кожна локальна цивілізація має і географічне ядро, що у прибічників світ-системного підходу відображено у системі «ядро-периферія», а у Хантінгтона як «стержнева держава» [5, с. 203]. В наведеному значенні це не обов'язково географічно центральна територія певної цивілізації, але джерело її культури, а відтак, і автор, головний носій та місце зосередження цивілізаційного коду. Кількість та роль стержневих держав у різних цивілізаціях можуть відрізнятись та змінюватись протягом часу. Наприклад, Японська цивілізація практично співпадає з єдиною стержневою державою – Японією, тоді як Захід традиційно має декілька таких держав: Сполучені Штати Америки та франко-німецький стрижень. Латинська Америка та Африка взагалі, на думку Хантінгтона, такого джерела не мають, що обумовлено впливом на них західних країн [5, с. 204].

Роль географічного та смислового ядра у збереженні цивілізації вочевидь не однакова. Так зміна географічного центру цивілізації призведе до її занепаду тільки у тому випадку, коли вона буде супроводжуватись повною втратою змістовного цивілізаційного коду, трансформацією її базових ціннісних смислів.

Загалом з географічним аспектом існування цивілізації пов'язане питання про її межі. Історія перших цивілізацій розпочалась на відносно невеликій частині суші на півночі від екватору на афро-євразійському континенті і на півночі та півдні від екватору в Америці. Інша частина землі знаходилась ще на доцивілізаційній стадії свого розвитку чи була зовсім безлюдною. З початку свого виникнення локальний соціоісторичний організм прагне до просторового розширення у вигляді розповсюдження своєї культурних досягнень та образу життя. Такий процес відбувається успішно, доки на периферійних чи сусідніх територіях приживається культура та цінності центру. Для ранніх цивілізацій головними межами розширення були природні умови. Серед сучасних цивілізацій розширення кордонів однієї закінчується там, де починається територія іншої. Крім того, зовнішні межі локальної цивілізації складають межі існування етнокультурної спільноти, що ідентифікує себе з цією локальною цивілізацією.

Проведений екскурс у глибини концептуального розуміння локальної цивілізації доводить:

По-перше, локальна цивілізація – це відносно стійка сукупність елементів та факторів, що створюють цивілізаційну систему. Локальна цивілізація – складний феномен, який неможливо пояснити на основі одного лише сутнісного елементу (релігії, економіки, моралі чи іншого). Цивілізація як соціальна система, в своєму локальному виміру, знаходиться у постійному русі, а тому зазнає відповідних соціально-культурних змін, що пов'язані з переходом соціально-культурних явищ, їх елементів та структур, зв'язків, взаємодій та відносин з одного стану в інший, з виникненням чи зникненням того чи іншого явища, його елементу.

По-друге, на фоні значної мінливості та трансформацій кожна цивілізація має своє цивілізаційне ядро – сукупність специфічних, унікальних рис, що обу-

мовлюють їх локальність. Ядро цивілізації виступає її смисловим центром, який протягом часу практично не зазнає змін. Суть такого ядра складають цінності та смисли, які виступають константою будь-якого цивілізаційного розвитку.

По-третє, спадковість традиції в межах локальної цивілізації забезпечує її збереження та континуальність її історії. Механізм спадковості підтримується завдяки наявності соціального ядра та периферії, як головних носіїв смислових цінностей.

По-четверте, кардинальні зміни складових цивілізаційного ядра призводять спочатку до цивілізаційного розколу, а потім і до руйнації цивілізації, а відтак і до моменту дискретності цивілогенезу. Остаточний момент загибелі є неминучим для кожної цивілізації, однак вік життя окремої цивілізації унікальний, може змінюватися протягом історії.

По-п'яте, окрім свого смислового та соціального ядра кожна цивілізація має і географічний центр, місце зосередження цивілізаційного коду.

Наведені аспекти проблеми локальної дискретності цивілогенезу свідчать про перспективи їх практичного застосування. Адже тут йдеться не лише про теоретичну можливість припинення існування цивілізації чи про дискретність деякої абстрактної, штучно змодельованої у теорії цивілізації, а, насамперед, реально існуючих на сьогодні соціоісторичних організмів. Якщо світова історія знає приклади загибелі цілих цивілізацій, то що стане на заваді повторенню цього сьогодні?

Список літератури

1. Липкин А.И. «Духовное ядро» как системообразующий фактор цивилизации: Европа и Россия / А.И. Липкин // *Общественные науки и современность*. – 1995. - № 2. – С. 57-67.
2. Тойнби А.Дж. *Постижение истории*: Пер. с англ. / Сост. Огурцов А.П. – М.: Прогресс, 1991. – 736 с.
3. Космина В.Г. *Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу [монографія]* / В.Г. Космина. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. – 310 с.
4. Толпиго О.К. *Кілька слів про Тойнбі* / О.К. Толпиго // *Філософська і соціологічна думка*. – 1993. - № 5. – С. 137-142.
5. Хантингтон С. *Столкновение цивилизаций* / С. Хантингтон; Пер. с англ. Т. Велемеева, Ю. Новикова. - М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 603 с.

Література

6. Липкин А.И. «Духовное ядро» как системообразующий фактор цивилизации: Европа и Россия / А.И. Липкин // *Общественные науки и современность*. – 1995. - № 2. – С. 57-67.
7. Тойнби А.Дж. *Постижение истории*: Пер. с англ. / Сост. Огурцов А.П. – М.: Прогресс, 1991. – 736 с.
8. Космина В.Г. *Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу [монографія]* / В.Г. Космина. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. – 310 с.

9. Толпиго О.К. Кілька слів про Тойнбі / О.К. Толпиго // Філософська і соціологічна думка. – 1993. - № 5. – С. 137-142.
10. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон; Пер. С □анд.. Т. Велемеева, Ю. Новикова. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 603 с.

Ю.Н. Брыло. (Донецкий национальный технический университет). *Проблема локальной дискретности цивилизационного ядра.*

В статье рассматриваются основные аспекты проблемы локальной дискретности цивилизационного ядра на конкретных примерах истории. Осуществляется философский анализ главных составляющих цивилизационного «ядра» цивилизаций. Анализируется историческая наследственность как механизм сохранения цивилизационных смыслов. Определяется специфика их внутреннего ритма жизни. Исследуется географическое ядро локальной цивилизации, дискретность цивилизации, упадок цивилизации, смысловое ядро цивилизации

Y.M. Brilo. (Donetsk National Technical University). *The problem of local discontinuity of the of the genesis of civilization.*

The main aspects of the problem of local discontinuity of the genesis of civilization are considered in the article. The philosophical analysis of the main components of the core of local civilization is given. The paper describes how values and spiritual meanings form the constant of the civilization's core, which constitutes the phenomenon of locality. It is shown that the basis of civilization shaped by sociogenesis, cultural genesis, ethnogenesis. Civilization is analyzed as complex and multi-layered phenomenon, which has the same multicomponent structure. The historical inheritance as persistence mechanism of civilization's meanings throughout the history is obtained. The specificity of their internal rhythm of life is defined. Attention was paid on the fact that the semantic core is subject to the rhythm of the main phases of the life cycle of civilizations: genesis, upward development and ruin. The essence of the true growth of civilization is outlined as the ability to sublimate and cultivate their own values. The stage of decline of civilization is analyzed. On this stage the semantic core absorbs radically new elements which are contrary to tradition. In this case the death means the fact of the new birth. The phase of crisis is preceded to the final death of civilization. It is characterized the phase of crisis as inevitable process in history of every civilization. After crisis may follow the phase of renewal or final death. It is shown that the discontinuity is not a single act but a long-term process. In the paper author proposed the hypothesis of discontinuity of civilizations' life as a mandatory accompaniment of history. The development of civilization can be stopped at any time. The history of the Minoan civilization is a good example in this case. The opportunity of the reverse movement of civilization is also admissible. The social core of civilization is considered as a main 'leader' of its development. The geographical core of the local civilization and its spatial boundaries are investigated.

discontinuity of the civilization, the decline of civilization, the semantic core of civilization

Надійшла до редакції 15.04.2013 з.

УДК 165.212:17.023.36

В. И. БУГАЕВ (канд. філос. наук)

Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко

VasilBugajov@i.ua

**СИМВОЛ-ОБРАЗ «РАХ CULTURA», КАК ИДЕЯ СТАНОВЛЕНИЯ
СИМВОЛИЧЕСКОЙ ФОРМАЦИИ НООСФЕРНОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ**